

Alternativní augmentativní komunikace

Komunikace je výměna a sdílení informací s ostatními lidmi, možnost podělit se s nimi o svoje myšlenky pocity, otázky, potřeby.

A = alternativní : náhradní

A = augmentativní: rozšiřující a podporující

K = komunikace: přenos a předávání informací

Cílem AAK je umožnit lidem se závažnými komunikačními poruchami účinně se dorozumívat a vzájemně reagovat a to v takovém rozsahu, aby se tito lidé stejně jako ostatní mohli zapojit do společnosti.

AAK je zaměřena na

Překonání rozporu mezi rozuměním řeči a řečovým vyjadřováním. Pokud neporozumíme způsobům vyjadřování člověka s komunikační poruchou, není to pouze chyba toho, kdo se nám snaží nějakou informací sdělit.

Podporu vývoje jazyka a řeči

Získávání zkušeností s vyjádřením a výrazem lidí s komunikačními poruchami. Učíme se vždy jeden od druhého.

Zamezení frustrace, které vzniká z neúspěšných pokusů o komunikaci. I člověk, který komunikuje mluvenou řečí a s komunikací nemá žádné problémy, může pociťovat pocit frustrace z toho, že není schopen porozumět způsobům vyjadřování člověka, který mu chce nějakou informací sdělit.

Usnadnění kontaktů mezi osobami. Člověk je tvor společenský a nemůže žít v úplné izolaci, do které ho omezené komunikační možnosti staví.

Usnadnění vzdělávacích aktivit. I člověk s poruchou komunikačních schopností má potřebu se vzdělávat.

Podporu schopnosti číst a psát

Komu je AAK určeno?

Dětem a dospělým lidem, kteří v důsledku zdravotního postižení nemohou komunikovat mluvenou řečí.

- Lidé s DMO (dětskou mozkovou obrnou)
- Lidé s mentálním postižením
- Lidé s těžkými vývojovými vadami řeči
- Lidé s autismem
- Lidé s onkologickým postižením v oblasti mluvidel
- Lidé s kombinacemi postižení
- Lidé s těžkými poruchami sluchu
- Lidé po úrazu mozku

O čem komunikujeme?

- **Potřeby okolo jídla a hygieny**
- **Základní pocity** (nelibost, nepohodlí apod.)
- **Potřeby, které slouží k vyjádření našich přání** (chci někam jít, někoho zavolat, něco si koupit)
- **Máme potřebu reprodukce událostí** (chci se podělit o nějaký svůj zážitek. Např. byla jsem na výstavě a potkala jsem tam známého, který mi řekl...)
- **Máme potřebu poskytovat informace** (např. dneska odpoledne půjdu k zubaři a vytrhne i zub)
- **Pojmenováváme věci**
- **Komentujeme své či cizí chování**
- **Stěžujeme si a vznášíme protesty**
- **Vyjadřujeme své pocity** (líbí se mi to, urazil jsi mě...)
- **Popisujeme skutečnosti** (např. nechutná mi to, je tu teplo...)
- **Určujeme vlastnictví** (např. to je moje)
- **Máme otázky**
- **Připomínáme něco, na co komunikační partner zapomněl**

Systemy a metody AAK

Systemy AAK

dynamické:

v čase proměnlivé, zahrnující znaky, gesta, mimiku... (Makaton, Znak do řeči...)

statické:

v čase neměnné (komunikační tabulky, piktogramy, bliss symboly...)

Metody AAK

· Bez pomůcek:

užití prostředků neverbální komunikace (oční kontakt, mimika, řeč, těla, gesta, znaky)

· S pomůckami:

- o Netechnické: Předměty, obrázky, fotografie, symboly (piktogramy, VOKS, písmo)
- o Technické: komunikátory, pomůcky s hlasovým výstupem, spínače, počítače
- o Podpůrné: sociální a globální čtení, bazální stimulace

Stanovení vhodné metody AAK

- Schopnost porozumění signálům neverbální komunikace
- Schopnost rozumět mluvené řeči
  - Současné způsoby komunikace (verbální i neverbální) a jejich úspěšnost, včetně případného spontánního užívání náhradních forem komunikace
  - Schopnost vyjádření ano/ne
  - Motivaci ke komunikaci a potřebu dorozumět se
  - Zrakové a sluchové schopnosti
  - Motorické možnosti (hrubá a jemná motorika, rozsah, přesnost a rychlost pohybu ruky pro zhodnocení fyzického přístupu ke komunikačním pomůckám včetně sezení a polohování). Cíl: zjistit motorické schopnosti, ne popsat motorické obtíže.

Stanovení vhodné metody AAK

- Sociální dovednosti včetně vztahů ke svým vrstevníkům
  - Emoční projevy a chování
  - Poznávací schopnosti
  - Rozumění symbolům v běžném životě a případné čtenářské dovednosti
  - Základní znalosti a perspektivy školského či pracovního zařazení
  - Způsob trávení volného času
  - Prostředí, v němž se nekomunikující osoba pohybuje
  - Očekávání nekomunikující osoby a osob v jeho okolí a očekávaná úroveň podpory

Stanovení metod AAK

- Výběr slovní zásoby (vycházíme z momentálních schopností nekomunikující osoby)
- Výběr zobrazení pojmů (předměty, obrázky, fotografie, grafické symboly)
  - Výběr dostupných pomůcek
  - Vyhodnocení možností ovládnutí vybraných pomůcek
  - Možnosti začlenění partnerů a pečovatelů do plánovaných možností komunikace
  - Stanovení možností rozšíření systému používaných znaků
  - Poskytování příležitostí ke komunikaci
  - Budování komunikačních strategií a metodických postupů

Zásady nastavení komunikačního kanálu

- Výběr slovní zásoby a symbolů je vysoce individuální podle přání nekomunikující osoby i podle prostředí, ve kterém se pohybuje
  - K zobrazení pojmů je potřeba dotykových vjemů, zraku i sluchu
  - Manipulace s pomůckami musí být co nejsnadnější
  - Komunikační partneři musí znát principy AAK
  - Musí se vytvářet a poskytovat příležitosti ke komunikaci, z počátku třeba i řízené situace. Jen to zajistí úspěch v komunikaci
  - Komunikace musí vycházet z běžných situací, se kterými přichází nekomunikující osoba běžně do styku
  - Na komunikaci a její rozvoj musí být dostatek času